

Nuorisotoiminta on myös koulutusta ja pätevyystutkintoja

Jukka Heikinheimo, OH2BR
toimisto at sral.fi

Radioamatööri-toiminnalle on tyypillistä jatkuva kouluttautuminen uusiin tilanteisiin ja tekniikoihin. Radioamatöörin nuorisotoiminta on vielä suuremmalla syyllä koulutusta täynnä, sillä parasta oppimisikää ei pidä tuhlaa turhanpäiväiseen oleiluun. Vita breve!

Nuori radioamatöörin alku

Paras ikä aloittaa radioamatööri-toiminta lienee nykyään jossakin 12–15-vuoden tienoilla. Silloin – ennen lukioastetta – koululaitos ei ole vielä ottanut tukevaa niskalennettä nuoresta, vaan harrasteen valinta on mahdollista tehdä viimeistään tässä vaiheessa. Nuori ei myöskään vielä kelpaa kesätyöhön, joten kesäloman voi viettää uuden harrasteen parissa taitojaan hioen. Vielä nykyäänkin monet nuoret altistuvat radioamatööri-toiminnalle tavalla tai toisella. Joku on syntynyt radioamatööri-perheeseen ja hieman liioitellen imenyt itseensä Q-lyhenteet jo äidinmaidossa. No, ainakin käsitteet QTH ja QSL ovat tulleet tutuiksi. Hänellä ei ole ollut oikeastaan valinnan mahdollisuutta, vaan radioamatöörin ura on lähes itsestään selvä asia. Tiedotkin ovat tarttuneet ihoon aivan huomaamatta, varsinkin jos suhde perheen radioamatöörivanhempaan on läheinen. Esimerkkejä löytyy läheltä ja kaukaa.

Sukulaiset ja kummit voivat lähes yhtä helposti aiheuttaa radiokärpäsen pureman herkässä iässä olevalle nuorelle. Jopa opettajakunnan joukossa saattaa lymytä joku värväysintoinen amatööri.

Toinen nuori saattaa opiskella koulussa, johon radioamatöörit tekevät esittelykäynnin. Hänelle kerrotaan harrasteesta, joka tuntuu oudolta ja ihmeelliseltä, mutta myös kovin kiehtovalta. Mikäli esittelijät osaavat asiansa, kiinnostuneilta nuorilta kysytään ”Haluatko radioamatööriksi?” ja samaan hengenvetoon tarjotaan mahdollisuus liittyä opintokerhon jäseneksi. Veikkaanpa että opintokerhoon liittyjiä riittää.

Kolmas nuori, tosin harvinainen tapaus nykyään, lukee sanomalehtiä ja saattaa siellä saada silmiinsä radioamatööri-toimintaa koskeva artikkelin, joita vielä nykyäänkin joukkojemme pienenemisestä huolimatta ajoittain julkaistaan etupäässä paikallislehdissä, mutta joskus myös valtakunnallisissa lehdissä. Näin tapahtui etenkin Turva 2003-kriisiviestintäharjoituksen aikana.

Tavallisempi tapa saada nykyään tietoa on internet, jonka sivustoilla seikkaileva nuori saattaa eksyä jopa Liittomme sivuille. SRAL:n nuorisotoimikunnan puheenjohtaja Esko Mattila, OH2GTS, on tästä hyvä esimerkki. Hänen isänsä Esa oli aikoinaan suorittanut varusmiespalveluksensa Viestirykmentissä Riksuksa ja muisteli joskus sähkötykseen liittyviä asioita. Tästäkö Esko-poika innostui ja haku Googlella tuotti tulokseksi SRAL:n sivut. Loppu onkin historiaa, kuten tavataan sanoa.

Vanhempien asenne

Nuoren vanhemmat voivat suhtautua radioamatööri-toimintaan monella eri tavalla viileän välinpitämättömästi joko kannustavaan tai vähättelevään suuntaan. Eskon isä Esa on malliesimerkki kannustavasta asenteesta. Negatiiviselta puolelta mieleeni tulee kälyni, joka esiteltyäni hänelle seurassani liikkuneet Eskon, OH2GTS, ja Kaisan, OH2FAN, loihe lausumaan: ”On se vaan hieno juttu, että minun poikani on säästynyt moiselta paheelta!” Tässä tilanteessa minun oli hieman vaikea pitää suuni kiinni.

Selityksenä nurjaan suhtautumiseen voin kertoa, että veljenpoikani Ilmarin oli tarkoitus koulun lisäksi harrastaa vakavassa mielessä vain rumpuja ja huilunsoittoa, ei mitään joutavaa radioamatöörihömpötystä. Oli hän kyllä kerran kokeillut veljeni Miikan, OH2BAD, mökillä workkimista ja parin kusun jälkeen todennut homman olevan ihan mukavaa, mutta kun aikaa on niin vähän...

Veljentyttäreni Laura toi luokseni 8-vuotiaan poikansa Joelin, joka on innostunut tähtitieteestä ym. tieteellis-teknisistä asioista. Äidin saatesanat minulle olivat: ”Tässä on sinulle tiedonhaluinen nuori oppilas, tee hänestä hyvä radioamatööri!” Voiko enää parempaa asennetta kuvitella?

Omasta lapsuudestani muistan lämmöllä äitini erittäin positiivista asennoitumista radioamatööri-toimintaan jopa siinä määrin, että hän tuli kanssani mittaamaan G5RV-antennin pituutta kerrostalomme pihalle. Alkuperäisessä ensimmäisen vastaanottimen hankkimiseen oli myös peräisin vanhempieni niukasta budjetista.

Yhdessä vaiheessa minulla oli peräti viisi harrastusta, mutta vaikka ne varsinkin viikonloppuisin häiritsivät toisiaan, en halunnut luopunut yhdestäkään niistä omalla päätökselläni.

Murrosikä

Miten tulen toimeen murrosikäisen kanssa? Voiko hänen kanssaan harrastaa pitkäjänteistä paneutumista vaativaa toimintaa, jollaista radioamatööri toiminta on? Säilyykö nuoren mielenkiinto radioteknisten kysymysten selvittelyyn, kun murrosiän henkiset ja fyysiset kasvukivut ahdistavat?

Paljon kysymyksiä, paljon erilaisia vastauksia. Jokainen nuori on erilainen ja jokaiselle on löydettävä oma lähestymistapansa. Tytöt ja pojat ovat lähtökohtaisesti erilaisia. Siinä iässä jolloin pojat ovat useimmiten kiinnostuneet urheilusta tai tekniikasta, tytöt ovat kiinnostuneita etupäässä pojista. Rohkea väite, ehkä sanot, mutta onhan SRAL:n nuorisotoimikunnassa tyttöjä ja poikia, joten havaintoni pohjautuvat tosielämän havaintoihin. Kysykää vaikka Eskolta, hi. Jos haluat elämäsi haasteita, ryhdy kouluttamaan 14-vuotiaasta tytöstä radioamatööriä. Itse olen nyt pari vuotta tehnyt tätä työtä, enkä vieläkään ole varma lopullisesta onnistumisesta. Aika näyttää, säilyykö ja kasvaako syttynyt hento kipinä Kaisassa, Ceciliasa ja Fannyssa. Kysykää tätä asiaa heiltä itseltään, kun ja jos tapaatte heitä Liiton tilaisuuksissa, mutta muistakaa, älkää painostako.

Ympäristön paineet saattavat perustua muinaisista ajoista peräisin oleviin luutuneisiin käsityksiin miesten ja naisten töistä. Paineet toimivat meidän tapauksessamme siihen suuntaan, että radioamatööri toiminta koetaan ”miesten jutuksi”. Tyttö voisi siis tulkita tämän signaaliksi virheellisestä orientoitumisesta. Tässä tilanteessa vain vahva tyttö, jota perhe ja elmeri sekä bandeilla ja hamitapaamisissa tavattavat vanhemmat amatöörit kannustavat, voi selvittää pätevyystutkintoon asti ja kasvaa sitten omasta halustaan aktiiviseksi, osaavaksi ja innostuneeksi amatööriksi.

Radioamatööri toiminta on siitä mukava harraste, että meille rikas ja köyhä, nuori ja vanha, musta ja valkoinen ovat samanarvoisia, vain radioamatööri nä saavutetut meriitit ratkaisevat arvostuksen mitan. Kun tähän listaan lisätään miehet ja naiset, tytöt tuntevat itsensä hyväksytyiksi ja arvostetuiksi yhteisömmme jäseniksi. Heidän ei tarvitse peittää tai hävetä naiseuttaan päästäkseen radioamatöörien veljeskuntaan.

Olen voinut läheltä seurata, kun poika ja tyttö workkivat pile-upia rinta rinnan. Täytyy myöntää, että tyttöjen kielenkannat ovat herkemmissä. Kielitaitokin on heillä usein laajempaa ja vankemmalla pohjalla kuin pojilla. Ehkäpä he ovat ottaneet koulunkäynnin enemmän tosissaan, kuin pojat.

Elmerit

Vanhempaa, kokemusta ja auttamishaluista radioamatööriä kutsutaan nimellä elmeri. Jos jokaiselle nuorelle radioamatöörin alulle tai edes jokaiselle parin-kolmen nuoren porukalle löytyisi oma elmeri, harrasteen alkutaival olisi vähemmän ohdakkeinen. Nuori hamintaimi säästyisi monelta erehdykseltä ja vahingolta. Elmeri voisi esimerkiksi kertoa nuorelle amatöörille, kuinka tärkeää on valita tarpeeksi vahvaa köyttä harukseksi, jotta antennit pysyisivät katolla. Hän voisi myös opettaa juottamaan ja suojaamaan kaapelin päähän tulevat liittimet niin, että ne toimisivat monia vuosia.

Tärkein elmerin tehtävä on luonnollisesti opettaa nuorelle oikeita liikennöintitapoja ja avata ovi radioaaltojen ihmeelliseen maailmaan. Harva nuori on heti valmis käyttämään rigejä ammattimiehen ottein, joten elmerin apu on tässäkin suhteessa kullannarvoinen.

Suosittu sanonta kuuluu ”erehdyksistään oppii”, mutta onko nuoren parasta innostamista se, että hän joutuu vähän väliä ”mokaamaan”? Voisihan välillä joku asia ”mennä putkeenkin”.

On vaikea korostaa liikaa elmereiden roolia nuoren hamin kouluttamisessa. Heitä oli ennenkin liian vähän, mutta nykyään vielä vähemmän. Onhan niin, että kun radioamatööri tulee vaarin ikään (kuten suurin osa SRAL:n jäsenistä on tullut tai pian tulossa), mukavuudenhalu saattaa tehokkaasti estää uusien velvollisuuksien ottamisen makeita eläkepäiviä häiritsemään.

Sillä häiriöhän nuori, vähän väliä soittileva tai ovikelloa rimputteleva nuori vain on, jos asian siltä kantilta haluaa ottaa. Jos toisaalta on valmis ajattelemaan positiivisesti, on rehellisesti tunnustettava, että nuorten kanssa työskenteleminen on erittäin palkitsevaa. Kärsivällisyyttä tosin tarvitaan paljon, sillä nuoret toimivat impulsiivisesti ja heidän mielenkiintonsa kohde vaihtuu herkästi.

Elmeriongelman ratkaisun avaimet ovat vain meillä, vanhemmilla ja kokeneemmilla amatööreillä. Meidän on löydettävä itsestämme se auttamishaluinen hamiveli tai -sisko, joka ei hermostu nuoren kysyessä itsestään selviä kysymyksiä. Meidän on muistettava, että huonoja kysymyksiä ei olekaan, on vain huonoja vastauksia. Nuorta ei saa masentaa ihmettelemällä, kuinka hän ei tiedä noin helppoa juttua, vaan selittämällä kärsivällisesti asian ydin niin selvällä normaalikielellä, että se menee perille.

Nuoren aliarvioiminen on pahin virhe, johon voimme sortua. He osaavat vaivatta monia uusia asioita, joista meillä ei ole kuin hämärät tiedot. He liikkuvat netissä kuin kotonaan ja löytävät kännykästämme toiminteita, joita emme tienneet olevan olemassakaan. Eikä kulu kuin silmänräpäys siihen hetkeen, jolloin nuori osaa käyttää rigejä paremmin kuin me papparaiset. Nuorissa on tulevaisuus!

Pätevyystutkintoon valmentaminen

Siitä hetkestä, kun kipinä on sytytetty, alkaa pätevyystutkintoon valmentautuminen. Ei tietenkään pakkopullana, vaan hauskana yhteisenä kivojen asioiden selvittämisenä. Lapsihan on luonnostaan utelias ja tiedonhaluinen. Tätä ominaisuutta on taitavasti hyödynnettävä.

Vaikka yksinopiskelu onkin mahdollinen vaihtoehto, se ei kuitenkaan ole kaikkein mukavin tapa opiskella. Hauskinta on, kun saa opiskeluseuraa parhaasta kaverista tai kavereista. Kun huomaamatta syntyy pieni kilpailu, kun vertaa omaa edistymistään toisen samanikäisen opiskelutahtiin. Eihän kukaan halua jäädä huonommaksi kuin naapuritalon poika tai tyttö.

Poika tai tyttö – siinäpä se! Mikähän siinä on, kun poika näkee radiolaitteen, hän lähestyy sitä kuin magneetin vetämänä ja ryhtyy tutkimaan nappuloiden ja kytkimien toimintoja. Kun taas samanikäinen tyttö saa näköpiiriinsä transceiverin, hän panee peruutusvaihteen päälle. Olen ollut paikalla, olen nähnyt. Miettimisen paikka meille vanhemmille amatöörielle, sanoisin.

Jos laitteeseen ja workkimiseen on tutustumassa ryhmä nuoria, voi syntyä kiusallinen tilanne: kukaan ei halua istua operaattorin pallille pelosta, että häpäisee itsensä muiden nuorten nähden. Siksi onkin hyvä ottaa radiohuoneeseen nuoret vain yksi kerrallaan pitämään ensimmäisiä yhteyksiä.

Opiskelun paras alkusysäys saadaan second operator-toiminnasta, jossa saadaan maistaa rusinoita pullasta. Bandien kuuntelu, jokunen leppoisa kuso kotimaan bandilla ja Peruskisaan osallistuminen riittävät useimmilla lapsilla jonkinasteiseen radiokärpäsen puremaan.

Koulutusmateriaalia on tarpeeksi, kysymys on vain sen riittävästä ja oikea-aikaisesta hyödyntämisestä. Tiimissä hamssiksi-kirjan lukeminen romaanin tavoin sanasta sanaan saattaa muodostaa ylivoimaisen esteen tiellä amatööriksi. On suositeltavaa aloittaa Killen Radioamatöörihijastuksia-kirjasta, lukeista kevyesti Liikennevihko ja vielä kevyemmin radioamatöörimääräykset. Nehän ovat raskasta viranomaisjargonia ja siten omiaan karkottamaan nuoren harrasteen ulkopuolelle. Selailu ja silmäily ovat sopivia varovaisia ensiaskeleita, jotka toivottavasti eivät pelota lasta. Tutun aikuisen tuki vaikeaselkoisen tekstin ymmärtämisessä on kullan arvoinen.

K- ja T1-tutkintoihin valmentava Opiskelun opas on imuroitavissa SRAL:n sivujen koulutusosiosta. Siinä on rautalangasta taivutettuna kaikki tarpeellinen tutkintojen suorittamiseksi yhtälöitä lukuun ottamatta. Jos oppaan lukemisen jälkeen K- ja T1-modulitentin pistemäärä on noussut, lukemisesta on ollut hyötyä ja tentin läpäisy lähellä. Joitakin asioita voi tosin joutua tarkistamaan Tiimissä hamssiksi-kirjasta sekä tutustumaan Ohmin lakiin ja tehokaskuuhin.

Kannustimet ja motivaatio

Raha on hyvä kannustin, sanotaan. Kyllä, myönnän sen. Rahan vuoksi useimmat ihmiset jättävät lämpimän vuoteensa aikaisin aamulla ja matkustavat epämukavasti pitkiäkin matkoja työpaikalle. Tee siis seuraava testi: pane älykkään, koulussa loistavasti menestyvän 13-vuotiaan tytön tai pojan silmien eteen 100 euron seteli ja lupaa, että hän saa sen omakseen, jos suorittaa T1-modulin. Valmistaudu näkemään ihme, sillä hän saattaa yllättää sinut, ottaa oppikirjat käteensä ja keskittyneesti omaksua hämmästyttävän lyhyessä ajassa T1-moduulin suorittamiseen vaadittavat taidot. Tuollaisesta ihmeestä kannattaa ainakin kerran maksaa 100 euroa, vai mitä?

Jos Liitolla olisi tämän kaltaiseen nuorisoprojektiin varaa, voisimme saada paljon nuoria, nopeaoppisia jäseniä lyhyessä ajassa. Tosin heidän radioamatööriaktiiviteettinsa saattaisi olla ällistyttävän vähäistä tutkinnon suorittamisen (ja rahan saamisen) jälkeen.

Ainoa pysyvä kannustin opiskeluun ja sitä seuraavaan aktiiviin toimintaan lienee vain sellainen motivaatio, joka tulee nuoren omasta kiinnostuksesta aiheeseen. Muut ”kannustimet” (suostuttelu, painostus, lahjonta, kiristys, uhkailu) eivät tuota toivottua tulosta, vai onko ainoana päämääränä meillä tutkinnon suorittaminen ja kutsun saaminen?

Mitä kutsun saamisen jälkeen?

Ollaan hyvällä alulla, kun pätevyystutkinto on onnistuneesti suoritettu ja posti on tuonut onnelliselle nuorelle pätevyystodistuksen ja radioamatööriluvan. Nuoren mieli omaksuu nopeasti uuden identiteetin: pelkän etu- ja sukunimen lisäksi hän on myös OH-jotakin. Nuori maistelee mielellään uutta identiteettiään ja esittelee itsensä reippaasti amatööritapaamisissa kutsulla toivoen ja tietäen, että juuri sen avulla hän erottuu muista ja saa vähitellen omat ”kasvat”. Suurin ongelma on kuitenkin vielä edessäpäin. Kutsulla ei tee paljon mitään, jos sen levittämiseen bandeilla kuultavaksi ei ole omaa radioasemaa. Sellaisen hankkiminen on ensiksi taloudellinen kysymys, mutta lienee voitettavissa, kun tietää, millaisia varoja – omia tai vanhempien – nuoret kuluttavat esimerkiksi kännyköihin ja tietokoneisiin.

Toiseksi tulee puhtaasti käytännöllinen ongelma: kun asema on hankittu, miten sitä oppii käyttämään. Joku aloitteleva neropatti on mennyt 3699:lle ja selvittänyt siellä jokaisen nappulan toiminnan kysymällä ja kokeilemalla. Kyllä 3699 kHz:n ystävälliset sedät neuvovat aloittelijaa. Kun yksi väsy, toinen jatkaa. Siinä voidaan kokeilla jopa sähkötysavaimen toimivuus. Hiljaisuus saattaa tosin tulla taajuudelle, kun radioamatööri-ikänsä nuori kokeilija ilmoittaa seuraavaksi kokeilevansa hätäliikenteen harjoittamista ja sen vuoksi lähettävänsä hieman SOS-merkkejä. Tarina on muuten tosi. Vakavasti puhuen, meillä on tässä vaiheessa vakava ongelma. Nuori tarvitsee opastusta tutkinnon suorittamisen jälkeenkin. Hänet on autettava rigien monien nappuloiden ja valikkojen salaisuuksien aiheuttamien karikoiden yli, muuten ääneen tulo saattaa viivästyä.

Miksi juuri radioamatööriksi?

Maailma on täynnä hyviä harrastuksia. Niitä tyrkytetään jatkuvasti joka puolelta. Kotona vanhemmat, koulussa opettajat, pihalla kaverit – välillä voi jo hieman tuskastua, kun tuntuu, että ei kelpaa sellaisenaan ihan mukavana nuorena, vaan pitäisi olla vielä sopiva määrä hyviä ja kehittäviä harrastuksia.

En väitä että radioamatööritoiminta olisi se kaikkein paras harraste. Eräs parhaista se kuitenkin on jo siitakin yksinkertaisesta syystä, että se sisältää monia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja omia lahjojaan. Radiotekniikan tuntemus lisääntyy, kielitaito kohenee, maapallon eri maat ja kulttuurit tulevat tutuiksi kusottelun myötä. Ystävien määrä lisääntyy workkiessa ja tapaamisissa. Jo kesäleirillä voi tutustua satoihin mukaviin ihmisiin, jos on sosiaalinen mielenlaadultaan ja vaihtaa muutaman sanan harrasteveljien ja -sisarten kanssa. Yksilöllinen ja ainutlaatuinen kutsu helpottaa muistamista ja tunnistamista.

Verkottuminen on nykyään muotiasana. Me amatöörit olemme verkottuneet jo sata vuotta, eikä loppua näy. Olemme elämän eri tilanteissa tottuneet turvautumaan kavereiden apuun niin työ- kuin yksityiselämässä. Nuori hami löytää mielenkiintoisen kesätyöpaikan todennäköisesti jonkun tutun amatöörin kautta. Jos yksityiselämä rassaa, turvallisin olkapää löytyy siltä amatöörioveljeltä tai -siskolta, jonka kanssa on leirinuotiolla paistanut makkaraa ja parantanut maailmaa. Meillä on hyvä yhteenkuuluvaisuuden tunne, emmekä petä pulassa olevaa amatöörikaveria. Sitä se verkottuminen meille merkitsee. Meille jokainen hamiystävä on tärkeä.